

VEČERNI LIST

Posamezna številka 60 vln.

NEODVISEN DNEVNIK

Posamezna številka 60 vln.

Cene po pošti:

za celo leto . K 84.—

za pol leta . K 42.—

za četrt leta . K 21.—

za 1 mesec . K 7.—

Za Ljubljano mesečno 7 K

Za inozemstvo mesečno K 12.—

Uredništvo in uprava:

Hopitarjeva ulica št. 6

Uredn. telefon šte. 50

V znamenju kapitalizma!

Ko se je porajala Jugoslavija, so ji vsi socialno čuteči ljudje med nami poklonili svoje srce, razum in roke v trdnem prepričanju, da bo naša nova domovina tudi dom, novega, pravičnega socialnega reda. Prepričani smo bili, da bo v Jugoslaviji pošteno delo prva dolžnost vsakega državljanja in vir blagostanja za vse brez izjeme. Mislili in govorili smo, da v Jugoslaviji ne bo revežev in beračev, ker ne bo nikogar, ki bi druge izkoriščal na tuj račun. Srečne in polne moči in ljubezni nas je delala ta vera.

Le prekmalu pa so se nam začeli vzbujati dvomi o namerah tistih, ki so najbolj kričali slavo novi domovini. Z dnem, ko so zavladali v Beogradu demokrati in odkrili svoje karte, smo vedeli, da nas hoče stari kapitalizem pod krinko demokracije ogoljufati za naše nade, ogoljufati za socialno pravično uredbo domovine. Od tedaj se kapitalizem neprestano zbira in organizira in odkar se je ljudstvo iz ljubezni do narodne države, svobode in demokracije očito odreklo boljševizmu, čim dalje tem smejeje dviga glavo. Danes smo tako daleč, da v državi odločujejo kapitalisti in bankokratki popolnoma neomejeno. Kapitalistični interesi zmagujejo na vsej črti in dajejo pravec vsej politiki. Pri tem se dobro počuti edino-le militarizem — kakor je to običajno. Široki ljudski sloji in celokupno državno gospodarstvo stoji pred propadom.

V času, ko draginja najnujnejših potrebščin sega ljudstvu do grla in čez, izkazuje naše banke in podjetja milijonske dobičke ter dvigajo svoje glavnice čim dalje višje. Pa ko bi še povsodi šlo za domači kapital in domačo industrijo, bi se še kdo morda tolažil z mislijo, češ: če nas že jedo uši, nas jedo domače. A temu ni tako. Marveč glavni stebri kapitalizma v Jugoslaviji so večinoma judovskega ali drugega tujeja pokolenja. Najznačilnejši zgled — eden izmed stoterih — za to je Gutmannovo podjetje v Belišču v osješkem okraju. Tu so štirje bratje baroni Gutmanni, ki so iz dobro preračunanih namenov izpremenili svoje podjetje v delniško družbo in priigelnili vanjo par domačih ljudi. Ta družba je v prvem letu svojega obstanka, v letu preobrata, plenitev in pustošenj ter splošne bede napravila šest in pol milijona kron čistega dobička! Od tega je velikodušno dala v dobrodelne namene 150.000 K in za penzijski fond svojih uslužbencev 1 milijon kron. Delavci, ki so s svojimi rokami zaslužili ta ogromni dobiček so dobili za svoje delo sproti toliko, da so ohranili najnujnejše moči za nadaljno delo in garanje za barone Gutmanne in druge gospode delničarje. Ali to ne kriči do neba?

Pa bo kdo rekel, da pa ima od kapitalistov vsaj država in z njo splošnost znaten dobiček, da ti ljudje vsaj v obliki davkov vračajo primeren del tega kar so izsesali iz ljudskih žuljev? Kaj še! Kapitalizem tudi državi daje le nerad in le toliko, kolikor je prisiljen, nano je, kako delajo banke in druga kapitalistična podjetja umetne bilance, da prikrijejo kolikor se le da dobička in s tem opeharijo državo za davke. No, Gutmannovo podjetje je šlo v tem pogledu še dalje, ter je naši državi kratkoročno odreklo davke, češ, da je še v veljavi hrvatsko-ogrski zakon iz leta 1916., glasom katerega se predpisuje dohodnina davkov na premoženje in vojne dobičke za leto 1918, tam, kjer je bil predpisan leta 1917., v tem slučaju torej v Veliki Kaniži (sedaj Madjarska republika), ne pa v Beogradu. Ta ugovor sicer ni obveljal in naša država je Gutmannom predpisala 11.750.200 kron davka, od katerega bodo morali, upajmo, vsaj velik del tudi plačati, vendar je to postopanje značilno za kapitalizem in njegov patriotizem.

Služaj Gutmann je kakor žarko znamenje in opomin za vse, ki verujejo v pravičnost in vedo, da bodočnost mora biti in bo socialna, da strnejo svoje vrste in zbero svoje moči, da zakonitimi potomi ustvarimo jez proti kapitalizmu in z demokracijskim sredstvi pripravimo pravič-

nim socialnim razmeram pot. Ako se nam to ne posreči in bo nadvladal kapitalizem, potem bo pač moral priti vihar, ki bo zdro-

bil ovire, ob enem pa tudi vse drugo — dobro in zlo. Zato ven z zakoni o socializaciji!

„Kvarnerska svobodna država“.

Reška republika.

Trst, 19. avgusta. Iz Reke se poroča, da je laški narodni svet pristal na D'Annunzijevo načrt za proglasitev »Kvarnerske svobodne države« (»Lo Stato libero del Carnaro«). Narodni svet pošlje v Rim tri odposlance: poverjenika za notranje stvari dr. Springhetti, poverjenika za trgovino Minija in poverjenika za pravosodje dr. Nascimbeneja, da se sporazumeje z italijansko vlado. Poročilo pravi, da so narodni svet zelo skrbele morebitne politične posledice, ki bi jih mogla imeti proglasitev samostojne države, ker bi se to moglo tolmačiti tako, da se Reka odreka priklopitvi k Italiji. Toda D'Annunziju se je posrečilo razpršiti vse pomisleke. Reško odposlanstvo pojasni italijanski vladi, da proglasitev svobodne kvarnerske države ne pomenja Italiji sovražnega čina in ovire za poznejšo priklopitev k Italiji. — Reška »Vedetta d' Italia« pa piše ob tej priliki: »Dokler Italija ne najde poguma, da sprejme, kar smo ji mi vztrajno ponujali, ostane združenje domovine z Reko le želja, Ali

mi nočemo, da bi naša vztrajna zahteva končno nalikovala prosjačenju. Nočemo, da bi se darovalec kazal v obliki nedobrodošlega molednika. Če se službena Italija ne upa, se upamo mi. Če se službena Italija boji, se mi ne bojimo.«

LDU Beograd, 19. avgusta. Iz Beograda javljajo, da poroča »Epoha« po brzojavki iz Rima, da je delegacija reškega narodnega veča odšla v Rim z nalogo, da obvesti italijansko vlado o volji prebivalstva mesta Reke, da se Reka proglasi za neodvisno državo. Država bi imela svoj parlament, vojske ne bi imela; ali možki od 17. do 52. leta bi bili obvezani, v potrebi braniti domovino. »Depeša« prinaša posameznosti projekta te ustave. Ustavna oblika bi bila republikanska. Parlament bi volili meščani obeh spolov, ekonomski svet pa bi volilo sedem velikih strokovnih korporacij. Ministri za politične resortne bi bili voljeni v parlamentu, ministri s tehničnimi resorti bi volili gospodarski svet.

Komunisti agitirajo zopet za štrajk.

Trbovlje, 19. avgusta. Medtem, ko oblasti dejanja in nehanja komunistov ob zadnji stavki »preiskujejo«, so začeli komunistom zopet rasti rožički. Neutrudno agitirajo in prireajo dan za dnem sestanke in shode in agitirajo z najdrzejšimi lažmi, da se je n. pr. na Orlovskem taboru v Mariboru govorilo za vojsko, v Ljubljani je bilo prejšnjo nedeljo na shodu 50.000 komunistov, prihodnji teden primarširajo ruski boljševiki itd. Da bi vsled polomije ob zadnjem štrajku razdrapano disciplino

zopet utrdili, skušajo organizirati novo stavko. Na vseh shodih govore o novem štrajku, ki mora priti in bo postavil delavca za gospoda in se bo »obilo izplačalo«. Umljivo je, da take obljube, politična korupcija in draginja na mase vplivajo. Če ne bo v zadnjem trenutku zmagala zdrava pamet delavstva, ampak podžgane strasti, lahko doživimo zopet nesrečo, pred katero bi delavstvo radi obvarovali.

BOJI MED POLJAKI IN RUSI.

LDU Moskva, 19. avgusta. (Brezžično.) Frontno poročilo z dne 18. t. m.: Ob železniški progi Varšava-Gdansk so zasedli Wloclaw. Pri Novo Georgijevsku in pri Varšavi se nadaljujejo boji z vso ljutostjo. Pri Lvovu smo, ko smo prekoračili Bug, zasedli Busk in Zloczow. Pri Buczaczu se vrše boji ob Strypi. Ob Dnjepriu in ob Črnem morju položaj neizpremenjen. V krimskem odseku boji.

LDU Dunaj, 19. avgusta. (DKU) Ukrajinski brzojavni agenturi so javili iz Tarnova: Že nekaj dni sem se trudijo rdeče čete, ki operirajo v vzhodni Galiciji, da bi Dnjester na več mestih forcirale in da bi napravile sunek proti Otiniji. Napadi so bili povsod odbiti. V zvezi z akcijo poljskih čet pri Bugu je napredovala ukrajinska armada med reko Strypo in med Zbrucem.

LDU Varšava, 19. avgusta. (Brezžično.) Frontno poročilo od 18. t. m.: Na severni fronti so pričeli poznanjski oddelki močno ofenzivo proti sovražniku, ki je zasedel Brodinec (Bromberg?). Pultusk so boljševiki izpraznili. Pri Varšavi je bil sovražnik prisiljen k umiku. Dne 17. t. m. smo zasedli Novominsk. Na vzhodni fronti napreduje naša zmagovita vojska, Kalušin, Sjedlec, Miendzyrzecz, Višnica in Wlodava so v naših rokah. Na južni fronti prepostavljamo svoje čete, da potisnemo sovražnika, ki prodira proti Lvovu, nazaj. (Konec brezžične brzojavke deloma pokvarjen.) Boljševiki so zasedli Torun in Kovalevo (Thorn in Kulmsee?).

LDU Beograd, 19. avgusta. Iz Pariza se javlja: Po poslednjih poročilih iz Varšave se protinapad Poljakov uspešno razvija v odseku pred Varšavo in v odseku severno od Varšave. V tem odseku napredujejo poljske čete, prihajajoče iz Toruna proti vzhodu. Smatra se, da je zveza z Gdanskim zamaknena in da je dohod do pristanišča prost. Bitka, ki se nahaja v prvi fazi, se na vsej fronti povoljno razvija za Poljsko in upati je, da bodo mogli Poljaki zmagati slično kakor Francozi ob Marni.

NAPAD ARNAVTOV.

LDU Beograd, 19. avgusta. Močni organizirani oddelki Arnavtov so napadli naš oddelek na demarkacijski črti severno od Debra. Pod pritiskom jakih sil so se naše sprednje čete umaknile na svoje glavne postojanke. Brezdomno se bo ta z ničemer izzvani napad Arnavtov zaustavil in v najkrajšem času se bo vzpostavila naša demarkacijska črta. Vesti o padcu Debra in slična poročila niso bila točna.

LDU Zagreb, 19. avgusta. »Narodno Djelo« javlja iz Beograda, da so Albanci na zborovanju v Elhasanu sklenili, započeti ustajo »zatiranih Albancev«. Ta akcija, s katero so v zvezi tudi bolgarski komitaši, gre za tem, da se osnuje močna organizacija, ki bo naperjena proti nam.

ALBANCI V VALONI.

Trst, 19. avgusta. Iz Barija se poroča laškim listom: Iz Albanije prihaja vest, da se je v zmislu laško-albanskega dogovora sklenilo, da albanski vstahi vstopijo oboroženi v Valono. Kroži pa govorica o naklepu, da bi se s strani Albancev, ki jim je žal odhoda Lahov iz Valone, preprečil vstop vstavev. V valonskem pristanišču je izbruhnil velikanski požar, za katerega se še ne ve, ali ni bil zlobno zaneten. Zgorele so velike množine za vkrcanje pripravljene blaga in materiala.

SEJA VLADE.

LDU Beograd, 19. avgusta. (Uradno.) Včeraj je bila prva seja ministrskega sveta, ki je trajala od 16. do pol 18. V glavnem se je razpravljalo o situaciji, nastali vsled cnapada na naš meje. Razpravljalo se je tudi o drugih tekočih vprašanjih, ki so bila na dnevnem redu, ali ki so došla kakor posledica sporazuma, na podlagi katerega je sestavljena nova vlada.

SKRAJŠANA VOJAŠKA SLUŽBA.

LDU Beograd, 19. avgusta. Vojni minister je odredil, da imajo pravico do skrajšane vojaške službe dijaki ljubljanske višje obrtne šole, absolvirani in neabsolvirani, dalje dijaki splitske obrtne šole, sarajevske tehnične in zagrebške graditeljske šole.

Laški socialisti in nacionalisti.

Trst, 18. avgusta.

Laški socialni demokratje so se glede na fašistovska zločinstva proti nam Jugoslovenom držali precej brezbrizno, da menda se tudi ne motim, če pravim, da je bilo me dnimi tudi ljudi, ki so celo odobraval pozig Narodnega doma in druga grozodejstva. Gotovo pa ni bila prav nikakršna hvala vredna zasluga njihova, da niso dejanski sodelovali. Obsodbe, stroge obsodbe fašistovskega zločinskega početja proti nam pa ni bilo čuti, in Lavoratore je ni izrekel vse do danes in ravno tako tudi ne danes, ko je poslal fašistom svoj »zadnji opomin«, ki se pa prav nič ne nanaša na fašistovsko divjanje proti nam, temveč edino le na malenkostne praske med fašisti in socialisti ter na fašistovske grožnje proti socialistom.

Po zažigu Narodnega doma in napadu na »Edinost« se je takoj raznesla po Trstu vest, da pride sedaj na vrsto predvsem »Lavoratore«, potem pa tudi »Delavski dom«, sedež socialno demokratskih političnih in strokovnih organizacij. Fašisti so začeli govoriti o teh naklepih že čisto javno in prav te dni je bil po tržaških vogalih nalepljen fašistovski lepak, ki je grozil z razdejanjem »Edinosti« in »Lavoratora«. Ta lepak je sicer čez noč izginil z zidov, ali razdeljevali so se potem po mestu z roko pisani majhni letaki, na katerih se je čitalo: »Kmalu zažgemo Delavski dom v ul. Madonnina in Lavoratorjevo tiskarno v ul. Zudecche.« Za snoči, ko so socialni demokratje praznovali »zavzetje Varšave« z opustitvijo dela, se je pričakovalo, da pride do kakih spopadov, ki jih pa ni bilo. Pač pa so se predpisnočnim sprijeli na Velikem trgu socialni demokratje in fašisti. Besedam so sledili streli, in ranjen je bil neki častnik, kar je dalo varnostni oblasti povod, da je odredila patroljevanje po mestu in preiskavanje ljudi, ali nimajo orožja brez orožnega lista. Vse to skupaj pa je dalo povod »Lavoratoru«, da je silno zarohnel nad fašisti.

List pravi, kako je dolgo časa sem moral pomirjevati mase, da niso reagirale na fašistovska izzivanja in očita fašistom, kako s svojim nespametnim hujskanjem in očitanjem jugoslovanstva socialnim demokratom silno škodujejo mestu Trstu in italijanskemu narodu, ko na eni strani kriče v svet o italijanstvu Trsta, na drugi strani pa zopet ugotavljajo, da je devet desetih prebivalstva jugoslovanškega, Lavoratore pravi, da je dovolj sedaj izzivanj in da naj se le samo poizkusijo približati Lavoratoru ali Delavskemu domu, če hočejo, da se zgodi nekaj groznega. Dovolj je igre z ognjem. Mase se ne bodo dale več pomirjevati. List trdi, kako mu je bilo težko to pomirjevalno delo, ali če se le hujška, grdi in obrekuje ter grozi z nasiljem in požigom, mora poiti potrpežljivost. »Delavski dom« ni »Narodni dom« in »Lavoratore« ni »Edinost«. Za vsako naše steklo sto drugih, za vsako nasilstvo proti nam sto nasilstev proti drugim. Mera je polna; mesto ne prenese več. Mi nočemo biti ne bedaki ne žrtve.

Končno poziva list varnostno oblast, generalnega civilnega komisarja in vse druge odgovorne činitelje, da naj store konec fašistovskemu početju, kajti če oni ne bi storili tega, ali bi ne bili zmožni za to, napravijo potem red socialisti sami s svojimi sredstvi. To da je njihov zadnji opomin.

Sedaj torej, ko prete fašisti z enakimi divjaštvji, kakor so nastopili z njimi proti nam, tudi Lavoratoru in drugim socialno-demokratskim ustanovam, sedaj se je odločno zgenil tudi »Lavoratore« in grozi s stoterim maščevanjem za vsak fašistovski čin proti socialnim demokratom. Sedaj, ko prete s požigom in uničevanjem njim, sedaj je mera polna, sedaj mesto ne more več prenašati fašistovskih grozodejstev, sedaj naj store oblasti svojo dolžnost, drugače da napravijo red socialno demokratske mase. Seveda tedaj, ko so požigali nam, ko so uničevali naše imetje, ko so bili in tolkli naše ljudi, tedaj so te delavske mase lahko stale mirno v ozadiju in z zadovolji-

stvom gledale, kako njihov »Delavski dom« ne gori in se njihov »Laboratore« ne ruši in razdeva. Mesto je lahko prenašalo ta grozodejstva in varnostne in druge oblasti so smele zatiskati obe očesi in spati spanje pravičnega ob vseh teh naš in samo nas prizadevajočih grozotah, ne da bi se bilo le količjak genilo človekoljubje v Laboratoru in njegovih masah, neda bi izšel iz njegovih predalov tudi en sam klic, ki bi bil zbudil njegovo, njegovih mas in slavnih oblasti speče pravicoljubje. Sedaj seveda, ko gre zanj samega, sedaj mora vse na noge, sedaj naj oblasti padajo na kolena pred njegovimi grožnjami in store nemudoma vse, vse, da ostane socialnodemokratska ovca cela in menda tudi sit fašistovski volk, ali pa tudi narobe. Brez zlobe bi si človek skoraj želel, da bi prišlo do česa, da bi se po tolikem krik in viku o socialno demokratski moči v Trstu tudi v resnici pokazalo vendar enkrat, kje in kakšna je ta moč. Doslej smo pač čuli le besede, videli bi enkrat radi tudi dejanja!

STRANKA, KI JE NEZADOVOLJNA Z BELGRAJSKO POLITIKO

Sarajevo, 19. avgusta. V vrstah hrvatske težajske stranke je došlo do velikega nezadovoljstva in skoro do formelnega razkola. Najodločnejši člani so prijavili svoj izstop iz stranke, ker so nezadovoljni s postopanjem Narodnega kluba. Današnja »Sloga«, glasilo stranke, piše, da je sedanje postopanje Narodnega kluba izdajstvo nad narodom v Bosni. List izraza nezadovoljnost zlasti radi vprašanja sestave pokrajinske vlade in rešitve agrarnega vprašanja. Pravi, da hrvatska težajska stranka nima prijateljev v Narodnem klubu.

ZAHTEVE JAVNIH NAMEŠČENCEV.

LDU Zagreb, 19. avgusta. Včeraj se je vršilo tukaj burno in množtevno obiskano zborovanje javnih nameščencev, ki ga je sklicala zveza javnih nameščencev. Sprejeli so resolucijo, s katero zahtevajo sodelovanje pri izdelovanju uradniške pragmatike, pasivne volilne pravice za vse uradnike, razpis volitev v konstituantno, povišanje plač in železniške certifikate. Protestirajo proti podraženju živeža in železnice. Skupščina je manifestirala solidarno z organizacijami iz Slovenije in ostalih delov države.

ZIGOSANJE PREDVOJNIH POSOJIL.

LDU Belgrad, 19. avgusta. Finančni minister je odredil, da se prepove uvoz obveznic predvojnih in vojnih posojil bivše avstro-ogrške monarhije na ozemlje naše kraljevine, pravtako izvoz obveznic predvojnih posojil bivše Avstro-Ogrske, dokler ne bo dovršeno žigosanje teh obveznic. Žigosanje se prične 16. septembra in se bo vršilo po delegatih finančnega ministra v Zagrebu, Ljubljani, Sarajevu, Splitu, Novem Sadu in pri vseh davčnih uradih, v Belgradu pa pri generalnem ravnanstvu državnih dolgov ter pri finančnih upravah v Srbiji in Črni gori.

BENEŠ V BUKAREŠTI.

LDU Zagreb, 19. avgusta. »Novost« prinaša informacije o potovanju dr. Beneša v Bukarešto. To potovanje je vzbudilo v političnih krogih živahno zanimanje. Dr. Benešovo potovanje komentirajo politični krogi tako, da namerava dr. Beneš skleniti politično konvencijo med Jugoslavijo, Češkoslovaško in Rumunijo. Zdi se, da mu to ni uspelo glede Rumunske, ker se politika Rumunske proti Rusiji razlikuje od naše in češke tozadavne politike. Dr. Beneš potuje v Bukarešto zato, da pridobi Rumunsko za sporazum z Rusijo.

LAŠKI »ZMAGOVALCI« IZ ALBANIE V TRSTU.

Trst, 19. avgusta. Danes dopoldne je prispel iz Valone v Trst menda en bataljon »arditov«. Fašisti so nalepili po zidovih poziv, naj se zbere občinstvo v pozdrav »junakom«, ali ljudje so se malo menili za ta poziv. Zbralo se je kakih sto mladenčev, ki so z zastavo na čelu pričakovali izkrcanja vojaštva in je potem, po najkrajši poti in ne po sredini mesta, spremili v veliko vojašnico. Med potoma so peli razne hujskajoče pesmi in vzklikali »viva l' Italia«. Arditi se odpeljejo, kakor se čuje, v Palmanovo. Druge nesreče ni bilo.

RUMUNIJA IN MAZARSKA.

LDU Bukarešta, 18. avgusta. (Dami-an.) Pri današnji debati v senatu je izjavil zunanji minister Take Jonescu, glede ratifikacije mirovne pogodbe z Madžarsko: Madžarski moramo dovoliti vse olajšave, da vzpostavimo z njo dobre odnose. Jaz za svojo osebo popolnoma razumem žalost Madžarov. V interesu sosednjih držav je, da olajšamo Madžarski življenje. Vsem državam mora biti končni cilj ne vojska, ampak mir. Rumunija bo intervenirala pri sosednjih državah, da se dovolijo Madžarski olajšave. Zakon o ratifikaciji je bil sprejet z 68 proti enemu glasu.

RUSKO-POLJSKA MIROVNA POGAJANJA.

LDU Moskva, 19. avgusta. (Brezžično) Dne 17. avgusta so se pričela v Minsku rusko-poljska pogajanja za mir. Načelnik ruske in ukrajinske delegacije, Daniševski, je izjavil v svojem otvoritvenem govoru, da je Rusija večkrat iskala miru s Poljsko. Ker so se pa vsi poizkusi izjalovili, je bila sovjetska vlada prisiljena, prijeti za orožje in pričeti vojno. Sovjetska Rusija bo sedaj kakor vedno poprej upoštevala predloge za mir in ni imela nikoli osvajačnih namenov. Sovjetska vlada zahteva jamstva in obljube od strani poljske republike, da bo slednja opustila svojo osvajačno politiko in se posvetila mirnemu delu. Sovjetsko Rusijo bodo pri pogajanjih vodila čustva skupnosti s poljskimi delavci in strepi po tem, da se vzpostavijo prijateljski in trajni odnosi med obema narodoma. Sovjetska vlada upa, da so prišli poljski zastopniki zato v Minsk, da se tam odredijo svoji osvajačni politiki in obljubi, da ne bodo več ovirali sovjetske Rusije in sovjetske Ukrajine pri njenem delu.

Politične novice.

+ Zanimivosti iz višjega šolskega sveta. Včeraj 19. avgusta, je bila seja višjega šolskega sveta. Postavljali so ternopredloge za okrajne šolske nadzornike. Za Ljubljano je Slomškova Zveza kandidirala g. Fabince, ki poučuje na državni trgovski šoli v Ljubljani. G. Fabinc je brez dvoma ena najposobnejših učiteljskih moči, naobražen in zelo agilen. Toda dva naša pristaša člana višjega šolskega sveta sta smatrala, da je njihova »vestna dolžnost«, da glasujeta proti članu »Slom. Zveze« in oddasta svoj glas za pristaša svobodomis. šole. To je tudi neka vrsta načelnosti. Za g. Fabince je glasovalo 7 članov višjega šolskega sveta, za liberalca tudi 7. Zelo »objektivni« predsednik višjega šolskega sveta, g. Vadrjal, je čutil tudi za svojo »vestno dolžnost«, da je odločil v prilog zastopnika svobodomiselne šole.

+ Kako si dr. Kukovec misli socialno vprašanje. Na svojem celjskem shodu je dr. Kukovec prav na koncu govora začel govoriti tudi o socialnem vprašanju. Tako je obravnaval to jedro vseh sodobnih vprašanj: »Pred nami niso le velika politična vprašanja, ampak tudi socialno vprašanje po prevratu še ni zaspalo. (Pač pa je dr. Kukovec s svojo stranko socialni pokret zadnjih let menda prespal. Ured.) Boj, ki se bije okoli Varšave, o katerem ni dvomljivo, kako se bo izvajal, ne bo ostal tudi za nas brez posledic. (Malce strahu mu ne škodi, kakor se vidi. Ured.) Kar bo prinesel dobrega, se ne bo dalo odstraniti glede upliva tudi pri nas; v marsikaterem oziru se bomo morali preučiti. (Preučiti se bo moral dr. Kukovec temeljito, ker doslej na njem ni niti ena nit socialna. Ured.) Mi demokratje smo bili vedno element, ki smo socialno pravičnost smatrali kot glavno zahtevo. (Če to ni nič škotalo. Ured.) Težje bo za ljudi, ki so smatrali potrebnim, da se v Jugoslaviji uvede reakcionarna smer. (Ali misli tu dr. Kukovec svojega prijatelja dr. Tavčarja? Ured.) Demokrati ne smemo biti zaprtih oči napram dogodkom tega značaja, ne smemo pa tudi se jih brezpogojno bati, ampak se na nje pripravljati in jih sprejeti s hladnokrvnostjo in odločnostjo, da bo narodna posest (Posest kapitalistov — si misli dr. Kukovec. Ured.) čim najmanj trpela. Edino demokrat, ki porablja svetovna izkustva (trgovine in verižništva), ki spoznava narod (kadar ga odira) in ž njim čuti, ki hoče upoštevati upravičene zahteve širokih mas (če ga nič ne stanejo) in temu primerno urediti svoje javno delo, se bo lahko zviševal. Nobeno prekućstvo in nobena katastrofa od zunaj nas ne bo mogla presenetiti in uničiti, ako bomo na mestu, ako bomo šli s časom in sprejemali od novih pokretov to, kar je v njih dobrega. (Dobro pa je za demokrate le to, kar jim nese. Ured.) Demokrate nas čaka v prihodnosti velika naloga. (Brez dvoma! Vse kaže, da bodo sprejeli nalogo, vse žito z izvoznimi izvozi v tujino ter si nabasati veliko milijonov. Tudi to je velika naloga.) Tako govori o socialnem vprašanju »socialni« minister dr. Kukovec. Mož meni, da socialno vprašanje še ni zaspalo, ne ve pa, da je socialna vest v njem že davno zaspala. In ta nevednost je pri njem tragična, vse drugo, kar je govoril, pa je komično iz ust dr. Kukovca.

+ Nova vlada je bila včeraj od regenta potrjena in zaprisežena.

+ Komunizem na Angleškem. Angleški delavski voditelj Filip Snowden poroča v »Arbeiterzeitung« o moči komunizma na Angleškem. Iz njegovega poročila se vidi, da so angleški komunisti na las podobni našim; neresni in stekli, cepec se brez konca in kraja. Svoje pristaše ima komunizem v vseh socialističnih strankah na Angleškem, toda v največji izmed njih: Neodvisni delavski stranki le neznatno manjšino in sicer mlajše življe. Sier pa ta stranka nima niti enega moža, ki bi kaj

pomeni in bi imel kaj vpliva. Manjše socialistične stranke so se z večino izrekle za boljše vizez in tretjo internacionalo. Toda te manjše stranke — piše Snowden dalje — so zaradi taktike brezupno razcepjene med seboj. Vsaka izmed njih ima svojo desnico in levo in vsaka trati dober del svojega časa in svoje moči v to, da denuncira druge kot »socialne izdajalce« in »buržoazne socialiste«. — Nedavno se je v Londonu vršil shod za ustanovitev nove velikobritanske komunistične stranke, da si so se bili že preje levi socialisti priključili kot edini pravi in čisti zastopniki komunizma na Angleškem. Na tem shodu so se pokazale tako velike razlike v mišljenju, katere ločijo n. pr. British Labour Party od komunistov. Kako neznatna je številčna moč komunistov na Angleškem, se vidi iz tega, da so delegati vseh socialističnih strank in skupin zastopali komaj 5000 organiziranih članov. In tega števila pristaši sovjetskega sistema in diktature proletariata gotovo ne presegajo. Nova komunistična stranka je po hudem prepiru sklenila, da pristopi angleški delavski stranki, toda z izrecnim namenom, da skuša izpodnesti tla dosedanjim voditeljem in organizaciji razbiti. Po vsem tem je vprašanje, pravi Snowden, ako Labour Party komunistom ne bo pokazala vrat. Vsekakor — zaključuje Snowden — je komunizem na Angleškem tuja, umetna cvetka. Kljub temu pa bi bilo napačno preokrovati, da bo pot do socializma v Veliki Britaniji tudi v bodoče tako prosta vsakega nasilja, kakor je bila v preteklosti. Gotovo je le, da so zaenkrat v angleškem delavstvu zgodovinska predanja demokracije razvoja neprimerno močnejša nego revolucionarni nagoni.

+ Za Pribičevičevo »cerkev« na Hrvatskem. Odpadniški duhovniki na Hrvatskem, ki se zbirajo pod posebnim pokroviteljstvom Svetozara Pribičeviča, napovedujejo preko »Riječi« veliko akcijo za ustanovitev reformistične »cerkve«. Začeli so v župniji bivšega župnika Stepana Zagorca — Koprivnici. Tu so priredili političen shod s »hrvatsko« mašo, ki jo je služil profesor glasbe v Zagrebu Dragotin Andres. Razen Zagorca in Andresa sta se vdeležila prireditve še odpadla duhovnika dr. Vidušić in bivši reški kapucin Dragotin Tomac. Po primerni oceni tega prvega javnega nastopa za Pribičevičevo »cerkev« pravi »Narodna Politika«. Vendar naj pa »žolti« in njihovi zaščitniki demokracije s Svetozarom Pribičevičem na čelu ne mislijo, da jih podcenjujejo. Mi jako dobro vemo, da so vsi Herostrati v negativnem delu dosti močni. Vemo, da stoji za plečji suspendiranega Zagorca in D' Annunzijevega častilca signora Tomca lepo število rumenih in rumenkastih, ki komaj čakajo ure, da prestopijo v Pribičevičevo »cerkev«. »Riječ« nazivlje koprivniško skupščino Pribičevičevih in Zagorčevih kot »veliko narodno slavlje« in pravi, »da se je to gibanje sedaj še-le začelo«. Demokrati torej napovedujejo najodločnejši boj proti katoličanom. Katoličani si tega boja ne žele in so proti njemu. Toda če demokrati prehajajo v ofenzivo, se bodo katoličani branili. Mnogo rumen list bo odpadel s katoliškega drevesa. Toda ta boj, ki ga izživlja Pribičevičevci, bo razčistil katoliške vrste in zbudil take moči, o katerih Pribičevič, Tomac in Zagorac niti ne sanjajo! Tako je — le nič strahu!

Dnevne novice.

— Dr. Korošec je obolen na influenco.

— Popis in žigosanje vojnih posojil.

Občinstvo opozarjamo, da izide v najkrajšem času v Uradnem listu za Slovenijo pravilnik, kako se bodo popisovale, žigosale in iz prometa jemale obveznice vojnih, ter popisovale in žigosale obveznice predvojnih državnih posojil bivše Avstrije in Ogrske. Obveznice je prijaviti pri davčnih uradih. Rok za prijavo je določen za vojna posojila na čas od 6. do vštete 20. septembra t. l., za predvojna posojila pa na 6. do vštete 25. septembra t. l. Po tem roku se nobena prošnja ali reklamacija ne bo sprejela, na kar se občinstvo posebno opozarja. Podaljšanje roka za prijavo je izključeno. V pravilniku se je finančno ministrstvo, ki ga je izdelalo, očitno strogo držalo določb Saint-Germain-skega dogovora, ki nalaga naši državi le popis in žigosanje v tuzemstvu se nahajajočih titrov. Bilo bi torej povsem zgrešeno, tolmčiti pravilnik v tem smislu, da je ž njim tudi že rešena usoda v inozemstvu deponiranih obveznic, ki so lastni naših državljanov. V tem oziru je posebna akcija v teku, ki jo podpirajo vsi meročajni faktorji.

— Istrski ropar ustreljen. Pri Brulčih v vrsarski okolici v Istri je pastir Ante Jurman 17. t. m. zvečer ustrelil roparja Rudolfa Vinzana, ki je bil pravi strah vse Rovinjščine ter imel na duši več umorov in celo vrsto najdrznejših ropov. Pri Vinzanu so našli rusko vojaško puško in okoli sto nabojev. »Piccolo« obeša tega roparja nam, češ, da so našli pri njem več izvodov »Pučkega Prijatelja«, bruhačih so-

vraštvo proti Lahom. »Pučki Prijatelj« je bil, kakor znano, razdejan že pred enim mesecem.

— Na orlovskem taboru v Mirni peči dne 29. avgusta bo sodelovala bratska godba iz Višnje gore, ki bo svirala tudi med sv. mašo, ki se vrši ob 11. uri. Vsi odseki naj nemudoma javijo število telovadcev. Vožnja je za vse odseke polovična. Kateri imate kroje, pridite vsi v krojih, dekleta v narodnih nošah. Prireditel se vrši o vsakem vremenu. Pridite vsi Dolenjci in Dolenjke na ta tabor, kajti to bo prva letošnja prireditel te vrste na Dolenjskem. Bog živi! Pripravljali odbor.

— 100.000 čehoslovških kron ponarejenih. K tržaškemu borznemu senzalu Zudenigu je prišel mlad, eleganten človek, ki se mu je predstavil kot trgovec Albert Zottinis iz Reke in ga prosil, naj mu pomaga zamenjati 100.000 čehoslovških kron. Ker je bila borza že zaprta, je Zudenigo povabil Zottinis, naj pride naslednj dan. To se je zgodilo, in senzal je prejel od Zottinisa 20 bankovcev po 5000 čehoslovških kron. Pred odhodom na borzo, pa je Zudenigo stopil v Živnostensko banko, kjer pa so mu povedali, da je vseh 20 bankovcev ponarejenih. Zottinis je bil aretiran. Izjavil je, da je kupil bankovce od nekega svojega prijatelja trgovca na Dunaju za 376.000 avstrijskih kron. Zottinis so pridržali v zaporu.

— Valute. Dne 19. avgusta na zagrebški borzi: 1 dolar 92 K; 100 avstrijskih kron 38 K; 100 carskih rubljev 135 K; 100 francoskih frankov 660 K; 1 napoleonor 353 K; 100 nemških mark 198 K; 100 rumunskih lejev 200 K; 100 češkoslovških kron 157 K.

Ljubljanske novice.

• Draženje piva v Ljubljani. V Ljubljani je določena maksimalna cena pri točenju piva v steklenicah za steklenico 4 krone v gostilnah, v kavarnah pa 5 K, za pivo v vrčih pa po 3 krone. Ker je točila Angela Kalan pivo v steklenicah po 5 kron, je dobila 200 kron in 2 dni zapore; Josip Čadež je točil pivo v steklenicah po 4 K 50 v., sodba: 150 kron in 2 dni zapore; Josipina Žabjek je točila pivo v vrčih po 3 K 50 v., in v steklenicah po 5 K, kazen: 300 K globe in 3 dni zapore.

• Jud pošteno nasel. S štirimi zapoji, v katerih je imel pisarniške potreščine, se je pripeljal rumunski jud Leo Markus z Dunaja v Ljubljano, kjer je pričel krošnjari in prodajati peresa in druge svoje reči. Na verižniškem uradu se pa o tem izvedeli, prijeli juda, mu zaplenili blago in ga kaznovali z 200 kronami in s štiridnevnim zaporom.

• Ker je prodajala predrago slanino, namreč po 46 kron kilo, dasi je bila določena cena z 42 kronami, je bila ljubljanska mesarica M. H. obsojena na 300 K globe in na 3 dni zapore.

• Neumestna korajža. France Tomšič se je v Narodnem domu napil in je pričel razsajati. Ko ga je prišel poklicani policijski stražnik miriti, je zakričal nad njim: »Kaj mislite, da boste vi mene spravili v strah, pa se vas prav nič ne bojim, sem bil v ruskem ujetništvu!« Ko ga je stražnik resno posvaril, da ne sme tako govoriti, se je pa zadr na njega: »Le zaprite me, če se me upate, ampak zapomnite si, da boste še občutili!« Na policijskem ravnanstvu so prisodili Tomšiču 5 dni policijskega zapore.

• Prijeta tatova. Policija je izsledila in aretirala Grata Julija in Dolničarja Jožefa, ki sta ukradla na Rakovniku preproge, vredne 6000 kron.

Razne novice.

• Katoliški shod v Pragi. Dne 28. t. m. se bo vršil v Pragi velik katoliški shod, ki se ga bo udeležilo tudi mnogo moravskih Čehov in pa Slovakov. Iz Olomuca odide na omenjeni shod poseben vlak.

• Cena ameriških moki v Čebih. Amerikansko moko prodajajo češki mokaarji po 1.92 K za kg. Kdor bi jo dražje prodajal, bi ga zadela občutna kazen v denarju in v osebni svobodi. In pri nas?

• Danski humor. Nekaj tehniški danski list je prinesel naslednje poročilo: Pravkar smo izvedeli o nekem inženirju, ki je začel svojo življensko kariero pred dvajsetimi leti kakor ubog mož, a je šel danes v pokoj z imetjem 200.000 danskih kron, (kar bi znašalo čez en milijon jugoslovanskih kron.) To lepo premoženje je pridobil s pridnostjo, varčnostjo, neumorno energijo in vestnostjo v službi ter s tem, da je po svojem stricu podedoval 199.999 kron.

Odgovorni urednik Jože Rutar.
Izdajatelj konzorcij »Večernega lista«,
Tiska »Jugoslovanska tiskarna« v Ljubljani.

Širite »Večerni list«!